

'...dat
volgen van
Mij, wordt
dat nog
wat?'

Moderne Devotie

WegWijs

biibel
studie
bond
lezenlerenleven

mei | juni 2023 | jaargang 77, nr. 3

4 **Regnum Dei intra vos est | Jos Douma**

Jezus volgen in de stilte In 'De Navolging van Christus' is de titel van één van de vier traktaten 'Het rijk van God is in uw binnenste'. Jos Douma laat zien dat dit ook voor onze huidige, overprikkelde maatschappij geschreven is. Christus navolgen kun je ook door Hem in stilte te zoeken.

8 **Gemeenschap in navolging | Mink de Vries**

Uw dienst in de wereld is begonnen Mink de Vries ziet dat veel mensen vandaag op zoek gaan naar zingeving en rust. Thomas noemde geduld en doorzettingsvermogen belangrijke waarden in het contact met mensen. Jongeren kijken naar echtheid. Dan ontstaan relaties en word je innerlijk geraakt.

12 **"In de stilte hoorde ik de stem van God"**

Ontmoetingsdag 2023

Sfeerverslag en foto's.

16 **Nederigheid en deemoed | Huib Noordzij**

En zó voort De Moderne Devotie bood zowel geestelijken als leken de mogelijkheid tot een eenvoudige godsdienst. Het persoonlijke gesprek met God stond centraal. De aanhangers lazen en schreven zelf veel. Die schrijvers kennen een nabije God, hebben levenservaring en oog voor hun medemens.

Verder

Gedicht Tja

Met luide Trom(p) Ernst Jansz - het plezier van muziek maken

Verbeelding verwoord De blik gericht op de voltooiër van ons geloof

Aan het Woord Wie is hun vader eigenlijk?

Boeken

Op de klank af Helemaal 2023

InZicht Stakingen – opdat we niet vergeten

Multimediaal

In het volgende nummer

11

15

18

20

21

23

24

26

27

Er wacht het volk van God dus nog steeds een sabbatsrust. En wie is binnengegaan in zijn rust, vindt rust na zijn werk zoals God na het zijne

Hebreeën 4 : 9,10

Voeden met compassie en liefde

Wat ben ik blij met het thema van deze Wegwijs. Voor mij komen daarin veel draden bij elkaar.

Als maatschappelijk betrokken christen heb ik een tijd mogen werken voor het Diaconaal Steunpunt (nu onderdeel van Kerkpunt). Inmiddels probeer ik maatschappelijk bij te dragen bij burgerlijke gemeenten, in het Sociaal Domein.

Een keer per jaar heb ik nog het voorrecht om een cursus Diaconaat te verzorgen. Een onderdeel daarin is de spanning tussen eredienst en samenleving. Daarin behandel ik mooie vuistregels om die spanning te duiden: 'Eredienst zonder Samenleving sacraliseert'. Het is zuiver en heilig, maar uiteindelijk 'zingt het los' van het werkterrein, de samenleving.

Aan de andere kant geldt: 'Samenleving zonder Eredienst seculariseert'. Gegrepen door de nood van anderen is het goed voorstelbaar dat de bron buiten beeld raakt en activisme of fatalisme de kop op steekt. Beide kanten zijn zichtbaar binnen en tussen kerkelijke gemeenten. Voor mij is Moderne Devotie een oplossing om de balans te bewaren tussen aanbidding en dienen.

De woorden 'Moderne Devotie' zelf geven niet meteen richting, de lading van die woorden, vanuit de historie des te meer: de kerk die omziet naar de zwakkeren! In het verleden heeft het de basis gelegd om bv van Zwolle een onderwijsstad te maken.

Niet alleen in het verre verleden was het relevant. Ook nu inspireert de devotie van de kerk de mensheid om bij te dragen aan actuele maatschappelijke vraagstukken. Denk aan voedselbanken, opvang van vluchtelingen, aandacht voor mensen die een thuis missen, etc.

We hebben de nodige maatschappelijke opgaven momenteel. Er is eenzaamheid, er is armoede, er zijn mentale problemen, een tekort aan personeel. Daarbij is er sprake van verschil tussen arm en rijk, haves and have not's. Het leidt tot polarisatie. Natuurlijk kan de kerk niet al deze problemen oplossen. Want op inhoud is er een onoverbrugbare kloof. Wel kan de kerk, en iedere navolger zélf, getuigend en inspirerend bruggen slaan. De samenleving voedend met compassie en liefde. Zijn Liefde! Hedendaags en devoot.

*Dirk Albert Prins
één van de twee voorzitters
van Steunpunt Bijbelstudie*

Jezus volgen in de stilte.

Thomas a Kempis als inspiratiebron voor overprikkelde christenen.

Toen ik in 2013 in Zwolle kwam wonen waar ik predikant ben van de Plantagekerk, ontdekte ik vanuit mijn belangstelling voor de Moderne Devotie al snel dat de wapenspreuk van de Basiliek 'Onze Lieve Vrouw Ten Hemelopneming' (of: de Peperbus) als volgt luidt: 'Regnum Dei Intra Vos est'. Dat wil zeggen: 'Het rijk van God is in uw binnenste'.

En dat brengt ons direct in het hart van de boodschap van Thomas a Kempis. 'Regnum Dei intra vos est' is namelijk de titel van een van de vier traktaten die gebundeld zijn in het boek dat bekend staat als 'De Navolging van Christus'. Eigenlijk is dat niet één boek, het is een verzameling van vier kleinere boekjes, die op hun beurt weer een verzameling zijn van talloze gezegden, citaten, gedachten, aforismen en verlangens die Thomas a Kempis gedurende vele jaren heeft opgeschreven en geordend totdat hij er tevreden over was.

'Het rijk van God is in je binnenste.' Dat is heel belangrijk om te horen in een wereld waarin alles erop uit is om ons naar buiten te trekken. We leven in een cultuur die gekenmerkt wordt door een eindeloze stortvloed van prikkels, een overprikkelde samenleving. Er is zoveel te zien, zoveel mee te maken, zoveel te zeggen en zoveel te vinden over van alles en nog wat. Mening en ideeën buitelen over elkaar heen in een wereld die tot op

het bot gepolariseerd is en waar we voortdurend in de zesde versnelling moeten staan, willen we een beetje mee kunnen komen en ons handhaven.

Deze zeven woorden met een 'O' geven een goede beschrijving van onze samenleving: Overprikkeld. Oppervlakkig. Ongeduldig. Onrustig. Ontregeld. Overvol. Overbelast.

Je zou het ook kunnen noemen: de weg van stress naar stilte

Dat was trouwens in de tijd van Thomas a Kempis (15e eeuw) niet echt anders. Misschien dat het nu wel tien keer zo erg is. Maar in de basis is dit van alle tijden. Dat is misschien wel een van de redenen waarom we, als we in 'De navolging van Christus' lezen, heel vaak het gevoel krijgen dat dit voor onze tijd is geschreven. Voor onze samenleving. En misschien ook

wel voor de kerk? Want gelden die zeven woorden voor de kerk niet heel vaak? Overprikkeld. Oppervlakkig. Ongeduldig. Onrustig. Ontregeld. Overvol. Overbelast.

Niet voor niets is er in de samenleving óók een heel andere bewegingsrichting aanwezig. Mensen zijn - als ze tegen de grenzen van de overprikkelde en oppervlakkige samenleving aanlopen - op zoek naar rust, ruimte, regelmaat, naar stilte, ruimte, diepte. En omdat de kerk daarin vaak niet echt voorziet, vinden ze hun weg naar yoga, zen, meditatie, mindfulness en adem oefeningen. Je zou het ook kunnen noemen: de weg van stress naar stilte.

En op dit punt komt Thomas a Kempis ons te hulp. Beter nog kunnen we zeggen: Jezus zelf komt ons te hulp. Als we de vraag stellen: 'Christus navolgen, hoe doe je dat?' dan is onderdeel van een antwoord op die vraag minstens dit: dat doe je door Hem te gehoorzamen als Hij zegt:

Alleen met God.
Alleen met jezelf.
Zodat je naar
binnen kunt keren
en daar, in je
binnenste, God
ontmoet, Gods rijk
open ziet gaan

‘Kom bij Mij en ik zal je rust geven’ én door net als Hij de stilte te zoeken, de stilte van het alleen zijn. Alleen met God. Alleen met jezelf. Zodat je naar binnen kunt keren en daar, in je binnenste, God ontmoet, Gods rijk open ziet gaan.

Ik nodig je nu uit om iets te lezen van Thomas a Kempis, de eerste zeven zinnen van het eerste hoofdstuk van het tweede tractaat van ‘De navolging van Christus’ dat dus begint met de woorden ‘Regnum Dei Intra Vos Est’. Lees langzaam en neem ook even wat stilte om de woorden echt te proeven.

(1) ‘Het rijk van God is in uw binnenste’ (Lucas 17:21), zegt de Heer. (2) Keer u met heel uw hart tot de Heer (vergelijk Joël 2:12) en laat deze armzalige wereld; dan zal uw ziel rust vinden. (3) Leer de uiterlijke dingen versmaden en u wijden aan de dingen vanbinnen: dan zult u het rijk van God in u zien komen. (4) Want dat rijk van God is vrede en vreugde in de Heilige Geest (vergelijk Romeinen 14:17), en het wordt niet gegeven aan de onvromen. (5) Christus zal tot u komen en zijn vertroosting schenken, wanneer u Hem in uw binnenste een

waardige woning hebt bereid. (6) Al zijn schoonheid en heerlijkheid is van binnen (vergelijk Psalm 45:14), en daar vindt Hij zijn welbehagen.

(7) Veelvuldig bezoekt Hij de innerlijke mens, en zoet zijn dan de gesprekken met Hem, aangenaam zijn vertroosting, overvloedig zijn vrede, bovenmate wonderlijk zijn gemeenzaamheid.”

Wat mij in deze woorden zo treft, is het accent op die innerlijkheid. Steeds weer die woorden: innerlijk, vanbinnen, binnenste, ziel. Thomas wijst de weg naar binnen. Hebben we juist dat ook vandaag niet zo hard nodig? We zijn vaak zo naar buiten gericht, gericht op uiterlijke dingen, succes, buitenkant-geluk. En intussen verkommert onze ziel.

Nu lijkt het er sterk op dat Thomas a Kempis een houding promoot die verdacht veel lijkt op wereldmijding. En daar moeten we natuurlijk niet naartoe in een wereld waar zoveel problemen zijn waar we wat aan moeten doen en waar ook zoveel prachtige dingen zijn waar we van moeten genieten. Maar er is vandaag denk ik een veel groter probleem. Een pro-

bleem waarbij we Thomas a Kempis met misschien zijn eenzijdigheid toch echt nodig hebben. Wereldmijding is niet het grootste probleem van deze tijd: de meesten van ons zitten met huid en haar vast aan alles wat deze wereld te bieden heeft. Maar dit kon wel eens het grootste probleem van onze tijd zijn: zielmijding. Dat we onze ziel links laten liggen. Dat we ons terugtrekken uit onze ziel. Dat we vergeten zijn dat Jezus zei: ‘Het rijk van God is in uw binnenste’.

Binnenin ons is een ruimte (onze binnenkamer) waar het stil is en waar de Geest woont en waar Jezus ons wil ontmoeten. Met zijn boek ‘De navolging van Christus’ helpt Thomas a Kempis ons om die ruimte binnen te gaan.

.....

Jos Douma is predikant van de Plantagekerk Zwolle en auteur van boeken over geloofsbeleving. Hij geeft via de School voor Spiritualiteit online cursussen over onderwerpen die te maken hebben met dagelijks leven met God, bidden, mediteren en verstillen. (www.levenindekerk.nl)

...zielmijding. - Dat we vergeten zijn dat Jezus zei: ‘Het rijk van God is in uw binnenste’

Samenvatting

Jos Douma houdt ons voor dat het hart van de boodschap van Thomas a Kempis is “Het rijk van God is in uw binnenste”. Het is ook de titel van een van de vier traktaten, die gebundeld zijn in het boek ‘De Navolging van Christus’. Dit te horen is heel belangrijk in een wereld waarin alles er op uit is om ons naar buiten te trekken. De wereld, maar ook de kerk is overprikkeld, oppervlakkig, onrustig, maar Christus zegt “Kom bij Mij en ik zal je rust geven”.

- Het probleem van onze cultuur is dat deze veel meer materieel is geëvolueerd dan spiritueel. Het evenwicht is verstoord. -
Albert Schweitzer

HOOFD

- » Wie was Geert Grote? Zoek eens iets over hem op en vertel daarover in je groep of kring.
- » Vat in een paar zinnen samen wat de Moderne Devotie inhield. En wat was de plaats van Thomas a Kempis binnen deze beweging? Vertel daarover in je groep of kring.

HANDEN

- » Op de oude website van Jos Douma is onder het kopje Spiritualiteit onder meer een 'handleiding' over bijbelmeditatie in kleine groepen te vinden. Doe eens een bijbelmeditatie in je groep of kring.
- » Doe de spiritualiteitswijzer (spiritualiteitwijzer.eo.nl). Wat zijn jullie spirituele talen? Praat daar eens over door. Welke spirituele taal zou je eventueel nog meer willen ontwikkelen?

HART

- » Herken je in je eigen leven die zeven woorden met een O, waarmee Jos Douma de huidige samenleving typeert?
- » Herken je in je eigen leven ook 'zielmijding'? Wat heeft stilte daarmee te maken? Welke rol speelt stilte in jouw geloof?
- » Jos Douma citeert in zijn artikel een aantal zinnen van Thomas a Kempis. Neem een paar minuten de tijd om deze zinnen te lezen en te overwegen. Wat spreekt je aan? En wat vind je eventueel vervreemdend? Zoek, lees en bespreek samen de bijbelteksten die erbij staan.
- » "Het koninkrijk van God is in uw binnenste", aldus Thomas a Kempis. Wat zou dat kunnen betekenen? (Zie ook Lukas 17:20-21 in verschillende vertalingen)
- » Mink de Vries noemt in zijn artikel een paar elementen uit het boek 'De navolging van Christus' van Thomas a Kempis:
 - Iedereen is gelijkwaardig, ook mensen met wie je liever niet zou omgaan omdat ze zo anders lijken.
 - Veel mensen zijn de weg kwijt. Ze gaan op zoek naar zingeving, authenticiteit en rust. Op hun

zoektocht komen ze vaak niet bij de kerk uit. In het contact met deze mensen zijn geduld en doorzettingsvermogen belangrijk. - Jongeren zoeken echtheid. Het gaat niet om de uiterlijkheden maar om het innerlijk. Waar herken je deze dingen in het leven en handelen van Jezus? Hoe zouden wij Jezus hierin kunnen navolgen?

- » "Wanneer kerken beweren te gaan voor naastenliefde en voor aanwezigheid in de samenleving, maar de jongeren zien ze daar niet, dan prikken jongeren dwars door al die vrome praatjes heen en is de kerk voor hen niet geloofwaardig." Dit is een heftige uitspraak. Wat wil Mink de Vries hiermee zeggen? Ben je het met hem eens?
- » Mensen accepteren meer als ze serieus worden genomen, hun verhaal kwijt kunnen en medeverantwoordelijkheid krijgen voor de gemeenschap in en buiten de kerk. Wat bedoelt Mink de Vries met deze zin? Herken je dat? Hoe past je kerk of gemeente deze wijsheid toe?

“Uw dienst in de wereld is begonnen”

Wat heeft de Moderne Devotie, wat heeft Thomas a Kempis, mensen anno 2023 nog te zeggen, en wat kan hij voor ons allemaal nog betekenen?

Toen Thomas a Kempis in 1392 als twaalfjarige vanuit Kempen in Duitsland naar Deventer en Zwolle kwam, kon hij zich geen voorstelling maken van wat voor invloed hij en zijn woorden zouden krijgen. Het enige wat hij wilde was het klooster ingaan waar zijn broer Johannes de baas was. Al gauw werd hij het klooster uitgezet: “jij gaat eerst maar eens naar de school in Deventer om wat te leren”, zei zijn broer die zich min of meer verantwoordelijk voor Thomas voelde.

In Deventer leerde Thomas naast verschillende vakken vooral het volle leven kennen. Deventer was in die tijd een drukke en belangrijke stad en Thomas zag alle verleidingen van het leven op zich afkomen. Gelukkig had hij een maat en mentor, Florens Radewijns, een vriend van zijn broer, die hem beschermde en daar waar nodig corrigeerde en adviseerde.

Toen Thomas bijna negentien was trok hij naar Zwolle om daar, op de Agnietenberg, het klooster in te gaan.

Hij vond de stad te druk en werd daarom geen broeder in een huis van de broeders van het gemeenschappelijke leven. Deze broeders stonden midden in de samenleving en dat vond Thomas net even iets te veel. Wel trok hij geregeld naar de stad. Thomas zag daar die honderden jongeren waarvan een aantal graag het klooster in wilden. De hormonen speelden hoog op en de verleidingen waren te mooi om waar te zijn. “Hoe houd ik die jongeren op het goede pad van het leven” dacht Thomas. Hij begon met het eerste deel van de ‘Navolging van Christus’ te schrijven, een boek bedoeld voor jongeren in en buiten het klooster.

Wat heeft Thomas de mensen van vandaag nog te zeggen? De tijd, de omgeving en de verleidingen zijn immers sterk veranderd. Thomas a Kempis geeft nadrukkelijk in zijn Navolging aan dat iedereen erbij hoort, dat iedereen gelijkwaardig is en dat het de kunst en wijsheid is om juist met die mensen om te gaan waar je liever niet mee omgaat. Die een an-

dere mening hebben of er anders uitzien. Juist de ontmoeting met anders geklede en andersdenkenden kan erg verrassen. Het leert je om de vrijheid te vinden. Vrijheid wil dan zeggen dat je los kan komen van oordelen, van alles waar je thuis nog aan vast zit. Dat je met een open mind de ander tegemoet kan gaan. De Heilige Geest, kenmerkend voor de Moderne Devotie, geeft immers ruimte, en is nooit ruimte innemend of ontnemend.

Veel mensen zijn op zoek en veel zijn er de weg kwijt. Op zoek zijn naar je identiteit als mens, als dorp, stad of regio, is een belangrijke drijfveer in deze onzekere tijd. Wie kan je nog vertrouwen als zoveel mensen je al in de steek hebben gelaten, zelfs je dierbaren zijn lang niet altijd even betrouwbaar. We geven ons niet snel. Voor veel mensen wordt de oppervlakkigheid in deze tijd te veel, ze haken af. Ze gaan op zoek naar zingeving, authenticiteit en rust. Thomas noemt geduld en doorzettingsvermogen belangrijke waarden in het contact met mensen, oud en jong. Uiteindelijk zien we wie het echt meent, wie echt om je geeft, en dan ontstaan er relaties. Los van de achtergrond, dat doet er in relaties op dat moment nog niet toe. Het verhaal komt wanneer het komt. Een vriend van mij ontmoet elke week hangjongeren, nu na twee jaar heeft hij het volledige vertrouwen gewonnen en bemiddelt vaak in de buurt wanneer er iets speelt. Navolging gaat niet vanzelf, Dietrich Bonhoeffer noemde het kostbare genade en geen goedkope genade, het vraagt écht iets van je. Christus volgen is immers je stellen onder het kruis?

...dat iedereen erbij hoort, dat iedereen gelijkwaardig is en dat het de kunst en wijsheid is om juist met die mensen om te gaan waar je liever niet mee omgaat

De Heilige Geest, kenmerkend voor de Moderne Devotie, gééft immers ruimte, en is nooit ruimte innemend of ontnemend

Jongeren kijken naar echtheid wanneer kerken beweren te gaan voor naastenliefde en voor aanwezigheid in de samenleving. Wanneer de jongeren dat niet zien, dan prikken ze dwars door al die vrome praatjes heen en is de kerk voor hen niet geloofwaardig. De tijd is niet anders dan toen Geert en Thomas op aarde rondliepen. Het gaat niet om al die uiterlijkheden, juist niet. Het gaat om het innerlijk waar het uiterlijk mee in balans is.

Het bijzondere van mensen is dat ze meer accepteren wanneer ze maar serieus worden genomen, hun verhalen kwijt kunnen, en medeverantwoorde-

lijkheid krijgen voor de gemeenschap in en buiten de kerk. Dat was 600 jaar geleden al het geval en geldt evenzo voor nu en de toekomst. Samen een gemeenschap vormen van navolging, aantrekkelijk voor eenieder die buiten staat. Inspirerend, bemoedigend, troostend, elkaar ondersteunend en aanvullend voor hen die binnen staan.

Mink de Vries is docent godsdienst en maatschappijleer, gids Moderne Devotie Nederland, voorganger en coördinator Actuele Moderne Devotie Beweging

Samenvatting

Toen Thomas bijna negentien was ging hij op de Agnietenberg het klooster in. Hij trok geregeld naar de stad en wilde de jongeren die hij zag op het goede pad van het leven houden. Hij begon met het eerste deel van de Navolging. Hij geeft aan dat iedereen erbij hoort, iedereen gelijkwaardig is. Het is de kunst en wijsheid om juist met die mensen om te gaan waar je liever niet mee omgaat. Je moet loskomen van je oordelen. De Heilige Geest, kenmerkend voor de Moderne Devotie, geeft ruimte en is nooit ruimte innemend of ontnemend. Jongeren kijken naar echtheid, ook vandaag gaat het om het innerlijk.

Tja

*Laten we eerlijk zijn, het gaat erom
dat je de meeste doelpunten maakt,
het meeste geld verdient,
de meeste stemmen wint,
kortom: dat je de meeste bent.*

*En nu komt Jezus, hij is zo extreem
dat zelfs zijn volgelingen hem niet volgen;
hij neemt een straatkind dat geen aanzien kent,
geen roem, geen macht, en zegt tegen jou
en mij: Minder is meer,*

*ontvang zo'n kind, dan ontvang je mij,
je ontvangt de minste van alle mensen,
een doelwit van spot, een terechtgestelde,
maar die uit alle dood is opgestaan,
ontvang dit mensenkind, dan ontvang je God*

*Tja, Jezus kruist vandaag je pad
En houdt je staande met de vraag:
Dat volgen van mij, wordt dat nog wat?*

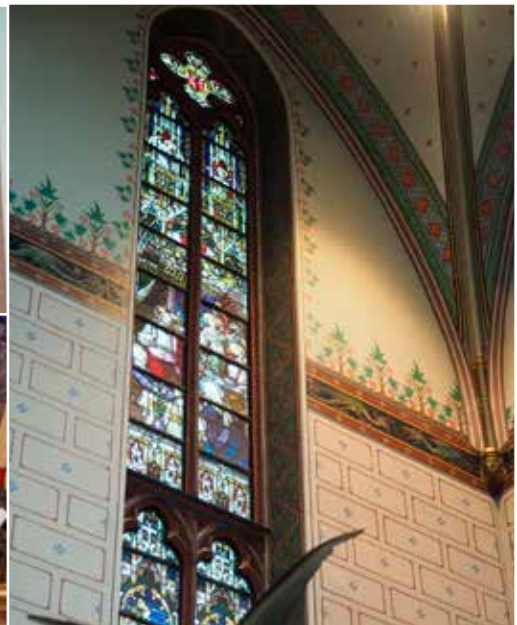
*Bij Marcus 9:30-37
Jaap Zijlstra*

- Bidden leidt tot een zuiver hart; een zuiver hart leidt tot liefde; liefde zet je aan tot daden voor je naasten; en deze inzet leidt op zijn beurt tot de vrede van het hart. Dus door het gebed hebben wij alles: zuiverheid, vreugde, liefde, inzet en vrede! -

Moeder Teresa

“In de stilte hoorde

Wat een prachtige dag was dit

ik de stem van God”

...met deze woorden van de Deense filosoof Søren Kierkegaard nam ds. Jos Douma de ruim 250 aanwezigen op de Ontmoetingsdag in Zwolle mee in zijn lezing over het navolgen van Christus.

In de prachtige basiliek van Onze Lieve Vrouw ten Hemelopneming, beter bekend als Peperbuskerk leerde ds. Douma, in navolging van Thomas a Kempis, ons hoe wij in de stilte Christus kunnen leren kennen en volgen. 'Vanuit ons eigen stille binnenste horen wij de stem van God'...

In de lezing daarna gaf Mink de Vries, docent en schrijver (van o.a.

onze nieuwe gemeenteschets), ons handvaten hoe wij het geleerde uit de eerste lezing handen en voeten kunnen geven naar buiten toe. Naar onze naaste, de kerk, de wereld....

'Neem de navolging letterlijk', leerde hij zijn toehoorders.

Tot slot ontpopte hij zich door zich te verkleeden in een echte Thomas a Kempis en ging hij de mensen voor naar de Plantagekerk voor de lunch en het middag keuzeprogramma.

De lezingen werden omlijst met het zingen van mooie, toepasselijke liederen onder juichende begeleiding van Henk Ophoff op het prachtige Maarschalkerweerd-orgel.

Voor het middagprogramma kon men kiezen voor een rondvaart, een stadswandeling, een rondleiding door de basiliek (inclusief beklimmen van de toren), oefenen met Lectio Divina of een film met verdiepende informatie over de Moderne Devotie en Thomas a Kempis.

Wat een prachtige dag was dit. Zelfs de zon scheen 's middags, mooier konden we het niet hebben!!

'Christus regeert nu'

Deze zomer, voor het nieuwe vergaderseizoen begint, komt er weer een nieuw bijbelstudieboekje uit. De vorige uitgave ging over een bijbelboek (Hebreeën), dit keer is het een thematische uitgave: *'Christus regeert nu'*. Met de klemtoon op nú. Auteur van het boekje is drs. Piet Houtman. Hij schreef destijds ook *'Op weg naar de nieuwe aarde'*. Voor degenen die dat boekje kennen: deze is qua opzet vergelijkbaar.

Er worden 7 bijbelgedeelten behandeld, uit 1 Timoteüs, Hebreeën, Jesaja, Openbaring, Psalmen en Kolossenzen. Elk hoofdstuk heeft veel gespreksvragen/stellingen. Je kunt daaruit een keuze maken of een hoofdstuk in tweeën delen. Omdat de vragen in de tekst staan (tussendoor) is dat makkelijk te doen.

Ter kennismaking wat titels van de hoofdstukken:

- Onze Heer beheert alles
- De aardse koningen en Gods koning
- De mens zoals God hem bedoeld heeft

En ook een proefje uit de gespreksvragen/stellingen:

Je kunt bij de naam "God" andere gevoelens krijgen dan bij "Jezus (Christus)". Hoe komt dat en is dat terecht?

De kerk is als een veldhospitaal na de slag (paus Fanciscus). Zij moet gewonde mensen helen en daarom komen met liefde en niet met strengheid.

Voor welke gevaren in de wereld van vandaag wil jij bij onze Koning schuilen?

Ben je blij met deze koning?

Werkt Messias Jezus ook in deze wereld al aan de strijd tegen de goddeloze en tegen het sociaal onrecht? Zo ja, hoe dan?

Het boekje daagt in de gespreksvragen uit om na te denken over de toepassing in de wereld waarin wij leven.

Piet Houtman wil inzoomen op: hoe verhouden christendom en politiek zich?

Zelf zegt hij daarvan: ik wil het evangelie van Christus laten schijnen over politiek en samenleving. Hoe is Christus gerechtigheid komen stichten, hoe doet Hij dat nu en hoe zal Hij dat in de toekomst doen? Houtman is er weer door getroffen dat de dienende Jezus die komt in liefde en de machtige Heer die alles regeert en oordeelt, een en dezelfde is. (zie ook het interview met Piet Houtman dat op de site www.steunpuntbijbelstudie.nl bij dit bijbelstudieboekje is geplaatst.)

De Commissie Bijbelstudie Uitgaven beveelt dit boekje graag bij jullie aan om er veel mooie, inhoudelijke gesprekken aan te beleven. En zo onze plaats in deze wereld, als christen, blijmoedig in te nemen.

- De mens is een spiritueel wezen, dat om werkelijk spiritueel te kunnen zijn,
een lichaam nodig heeft. -
Thomas van Aquino

Ernst Jansz – het plezier van muziek maken

Eind april waren mevrouw Frits en ik bij een optreden van Ernst Jansz. In Gorredijk, een dorp tussen Heerenveen en Drachten. Hoewel het een kleine zaal was, bleek dit concert niet uitverkocht te zijn. Nauwelijks zeventig bezoekers kwamen af op het solo-optreden van Jansz.

De lage opkomst was jammer, want de oud-frontman van Doe Maar verdient een breder publiek. Jansz richtte de band eind jaren zeventig op, als voortzetting van andere formaties, die geen lang leven waren beschoren. In de eerste maanden had Doe Maar een brede muziekstijl, van reggae tot carnavalsmuziek. Dat veranderde toen Henny Vrienten zich bij de band aansloot.

Vrienten en Jansz kenden elkaar uit hun tijd in de begeleidingsband van Boudewijn de Groot. Doe Maar had een nieuwe bassist nodig, en Vrienten was de gedoodverfde kandidaat. In eerste instantie weigerde hij de band te versterken, mede omdat hij zingen in het Nederlands geen goed idee vond. Desalniettemin ging Vrienten overstag, hing in Doe Maar de bas om zijn nek en de rest is muziekgeschiedenis.

Hoewel Doe Maar is opgericht door Jansz, is hij toch altijd in de schaduw blijven staan van Vrienten. Misschien omdat Vrienten veel zakelijker was aangelegd dan Jansz. Voor Jansz geldt nog altijd dat het maken van muziek voorop staat. Het gaat hem niet zozeer om de strikte uitvoering van een

liedje, maar veel meer om het plezier van het muziek maken.

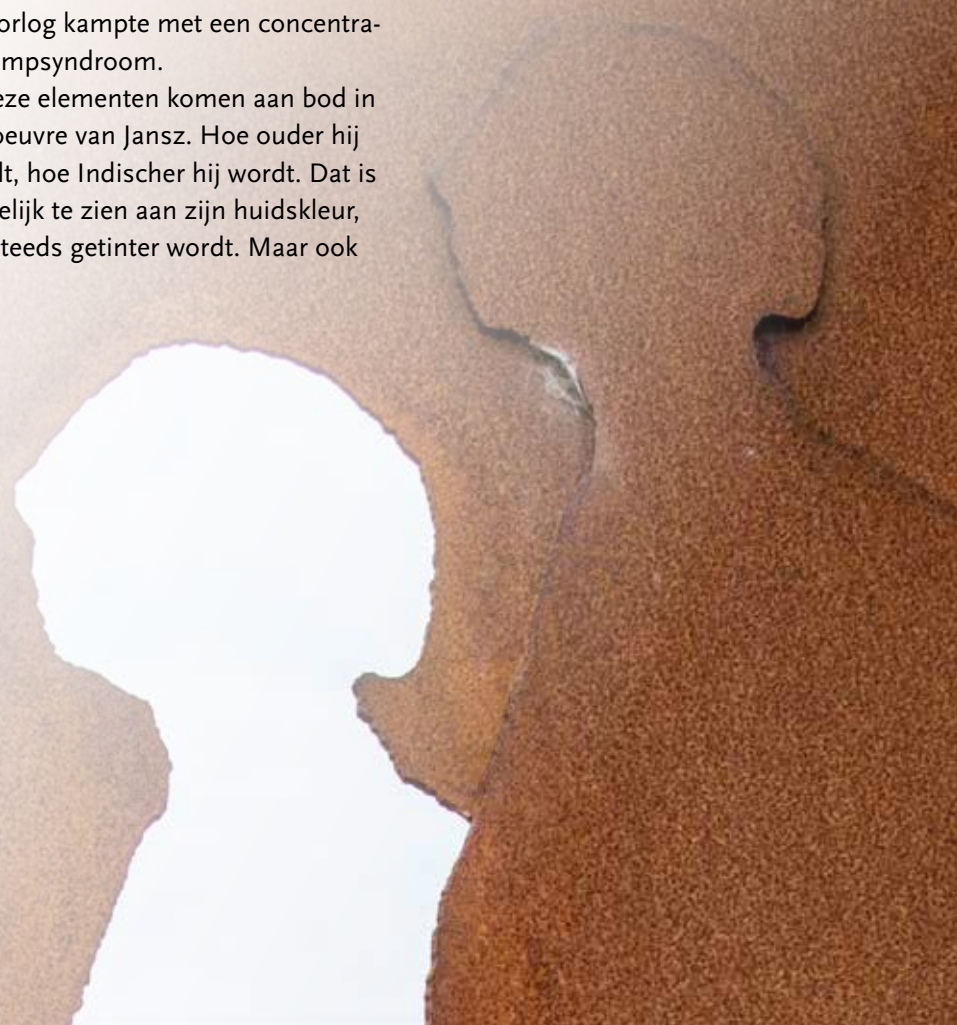
Behalve met Doe Maar, maakte en maakt Jansz ook in andere formaties muziek. Zoals met de band CCC Inc., een folkgroep met ook Joost Belinfante in de gelederen. Zo af en toe staat Jansz op het podium met Rienne va plus, dat jazzmuziek maakt in de stijl van de jaren twintig van de vorige eeuw.

Maar Jansz treedt ook solo op, waar bij hij wordt bijgestaan door drie Indische muzikanten. Twee mannen en een vrouw met dezelfde achtergrond als Jansz. Want de vader van Ernst, Rudi, was een Indo, die vlak voor de Tweede Wereldoorlog in Nederland kwam studeren, in de oorlog in het verzet ging en onder meer in Kamp Amersfoort terecht kwam, en die na de oorlog kampte met een concentratiekampsyndroom.

Al deze elementen komen aan bod in het oeuvre van Jansz. Hoe ouder hij wordt, hoe Indischer hij wordt. Dat is duidelijk te zien aan zijn huidskleur, die steeds getinter wordt. Maar ook

de muziek van Jansz wordt Indischer: steeds vaker wordt de muziek met een krontjong-gitaar omlijst.

Jansz vernieuwt zich keer op keer. Hij grijpt met tekst en muziek vaak terug op al bestaande stijlen, ook als het gaat om zijn vertalingen van teksten van Bob Dylan. Ook de Doe Maar-liedjes, die Jansz solo ten gehore brengt, krijgen een net wat andere invulling door de nieuwe uitvoeringen. Maar ja, daar hadden de mensen in Gorredijk misschien geen boodschap aan. Die kwamen misschien vooral uit een soort heimwee naar vroeger, toen Jansz nog een popidool was en door gillende tienermeisjes werd aanbeden. Die heimwee, die Tempo Doeloe, misschien past dat ook wel weer bij de 'Indische Ernst Jansz'.

Nederigheid en deemoed

De Moderne Devotie - vernoemd naar de titel van een boek over vroomheid - beoogde een sober christendom. Nederigheid en deemoed waren sleutelwoorden. Tegen het einde van de 14e en in 15e eeuw kende deze vroomheidsbeweging een grote aanhang in de Nederlanden en ook over de grens. Vooral onder leken was die populair.

Steeds meer mensen verlangden naar een innerlijk geloofs- en gebedsleven. Godsdienst was niet meer het domein van alleen geestelijken. De vraag naar godsdienstige publicaties groeide. De Moderne Devotie bevatte grofweg twee oude christelijke tradities: 1 - het ideaal van apostolische armoede, en 2 - een persoonlijke relatie met God. De aantrekkingskracht school daarin dat deze beweging zowel geestelijken als leken de mogelijkheid bood tot een eenvoudige godsdienst, waarin het persoonlijke gesprek met God centraal stond. Er werd veel gebeden om heiliging. Dat waren smeekbeden om deel te mogen krijgen aan de verdiensten van Christus en de heiligen. De priesterstand bleef wel nodig, want een regelmatige biecht en de eucharistie hoorden eveneens tot de praktijk. En ook meditatie was onmisbaar voor Moderne Devoten. Talloos zijn de getuigenissen van aanhangers die het leven van Christus overdenken. Daarbij nam het gewetensonderzoek een centrale positie in. Begane zonden moesten worden herkend en bekend. Schuldbesef is een voorwaarde tot inkeer. Het was overigens niet de eerste

keer dat een roep om een kerkhervorming van onderaf klonk.

Vertegenwoordigers

Aanhangers van de Moderne Devotie werden wel 'broeders en zusters van het gemene leven' genoemd. Want zij leefden vaak - binnen kloosters - in gemeenschap van goederen, hoewel ze zelf niet tot de geestelijke stand hoorden. Ze lazen veel en schreven zelf - of vertaalden - geestelijke boeken over ascese (onthechting van het aardse) die men beleefde. Bijna alle geschriften van Moderne Devoten kenmerken zich door een persoonlijke toonzetting. De schrijvers kennen niet alleen een nabije God, zij hebben ook levenservaring en oog voor hun medemens. Het Klooster van Windesheim fungeerde als een centrum van de ongeveer 100 kloosters, die rond het jaar 1500 hierbij waren aangesloten. Ook op het terrein van opvoeding en opleiding waren Moderne Devoten actief. Twee namen zijn sterk verbonden aan de Moderne Devotie, die van Geert Groote en Thomas van Kempen. De in Deventer geboren Geert Groote (1340-1384) was de grondlegger van deze beweging. Hij

had in Parijs gestudeerd en stond bekend als een bekeerd man (van een goddeloos leven), die had gebeefd voor de verschrikkingen van de hel. Nu trok hij als boeteprediker het land door, preekte in de landstaal en trok veel belangstellenden. Geert sprak onverschrokken over hemel en hel. Daarbij stak hij zijn opvattingen - ook over de kerk - niet onder stoelen of banken. Zijn betekenis ligt vooral in zijn beroep op het menselijke geweten. Hij sprak tot het hart van het volk. Thomas van Kempen (1380-1471) kwam uit het Duitse dorp Kempen, bij Limburg over de grens. Hij is opgeleid aan de Latijnse school te Deventer, in de sfeer van de Moderne Devotie. Thomas werd kopiist en kopieerde onder meer de Bijbel een aantal keren en schreef zelf ook veel publicaties. Zijn bekendste boek 'De navolging van Christus' is honderden keren herdrukt. Ook door latere gereformeerden, maar die verwijderden daaruit wat rooms was.

Betekenis

En met dit laatste komen we bij de vraag naar de betekenis van de Moderne Devotie voor de kerk. Want

'het Woord alleen' en 'alleen door genade', waren nog niet in beeld bij aanhangers van de Moderne Devotie

ondanks het positieve van deze vroomheidsbeweging, bracht die de kerk nog niet tot hervorming. Enkele belangrijke items van latere kerkhervormers, zoals 'het Woord alleen' en 'alleen door genade', waren nog niet in beeld bij aanhangers van de Moderne Devotie. De Schrift moest zelfs wijken voor eigen ervaringen. Ook kenden zij niet de rust van het vertrouwen op de zekerheid van Gods beloften. Een aantal elementen van deze beweging stond op gespannen voet met het evangelie van genade dat eens en voor goed in Christus

verscheen. Onder Moderne Devoten bevonden zich mystieke en individualistische krachten, die leefden in afzondering en in een sfeer die vreemd is aan de Bijbel. Zo kreeg bijvoorbeeld het begrip gehoorzaamheid een steeds engere lading. Om aan de maatstaf van nederigheid te voldoen moesten gelovigen zich aan een strenge kloosterdiscipline onderwerpen, met de nodige intimidatie. Zelfs lijfstraf kwam daarbij voor. Moderne Devoten waren zo sterk gericht op het hiernamaals, dat ze weinig in contact stonden met het aardse bestaan. Ze

hadden het echte leven als het ware verdrongen. Alles bij elkaar genomen maakt het lastig om de Moderne Devotie als een voorbereiding van de Reformatie te zien.

Huib Noordzij is auteur van o.a. Handboek van de Reformatie en woont in Barneveld

De blik gericht op de voltooiër van ons geloof

Wie Mij volgt, loopt niet meer in het donker.'

Met deze woorden van Jezus begint Thomas à Kempis het eerste van de vier traktaten die samen de 'Imitatio Christi' (Navolging van Christus) vormen. De woorden sporen ons aan, zegt hij, 'om Christus en zijn leven na te volgen, indien wij verlicht en van onze blindheid verlost willen worden.' Thomas wil met zijn traktaten jonge religieuzen leren hoe ze in het klooster Christus kunnen volgen. Het kloosterleven is niet gemakkelijk: 'Dwaas moet je worden om Christus' wille (1 Cor. 4:10) als je in een klooster wilt gaan.'

'Hier, dat is in het klooster, wordt de mens beproefd, gelijk het goud in de smeltkroes. Hier kan dan ook niemand het uithouden, die zich niet van harte voor God wil verootmoedigen.'

Hij adviseert de kloosterlingen om niet uit te gaan en niemand te ontvangen, want 'De zinnenlust lokt tot een wandeling, maar als dat uur voorbij is, wat brengt ge dan mee thuis dan een verstrooid hart en een bezwaard geweten?

ten?' Pas in de eenzaamheid en het stilzwijgen in de cel zal de godvruchtige ziel de verborgenheden van de Schriften leren verstaan.

Thomas heeft dus een erg hoge, té hoge verwachting van de wereldmijding in het klooster. Maar mooi is het als hij zijn jonge broeders voorhoudt: 'Je hebt hier geen blijvende woonplaats. (...) De plaats van je rust en je woning zal in de hemel zijn; alle aardse dingen moeten dus als in het voorbijgaan gezien worden.'

Op weg naar die hemelse woning zullen ze tegenspoed en tegenwind ondervinden. Dan komt het aan op de navolging van Christus:

'Christus werd versmaad door de mensen, en verlaten door vrienden en bekenden, in grote noden, onder veel honende woorden en opspraak. Christus wilde lijden en zich laten versmaden, en durf jij nu ergens om klagen? (...) Hou dit uit met Christus en je medechristenen, als je tenminste eenmaal met Christus wilt triomferen.'

Dat herinnert aan wat Hebréeën 12 zegt. Net als de vele geloofsgetuigen die ons omringen 'moeten we elke last van ons afwerpen, evenals de zonde waarin we steeds weer verstrikt raken, en vastberaden de wedstrijd lopen die voor ons ligt. Laten we daarbij de blik gericht houden op Jezus, de grondlegger en voltooiër van ons geloof: met de vreugde voor ogen die voor Hem in het verschietslag, heeft hij het kruis verdragen en de schande ervan aanvaard, en heeft Hij zijn plaats ingenomen aan de rechterzijde van de troon van God.'

Wie tot zich laat doordringen hoe Hij standhield, hoeft de moed niet op te geven.

Ida Slump-Schoonhoven

Dit is een schoē boeckē
 en is ghehetē (Qui sequit me) en met
 ten anderē drie boeckēs nu nieuwe
 gheprinten neerstelic ghecorrigeert

Die mi na volcht en wandert niet in
 duysterisde seit die here. . . .

Qui sequitur me nō ambulat in tene
 bris dicit dominus. . . .

anno 1505. \$

Thomas à Kempis schreef zijn traktaten met de hand. Pas na zijn leven (ca. 1380-1471) kwam het gebruik van de boekdrukkunst op gang. Een vroege druk (1505) van de 'Navolging van Christus' bevindt zich in museum Catharijneconvent in Utrecht. Op de titelpagina is een houtsneede te zien die Christus toont als 'Salvator Mundi', de Verlosser van de wereld: Christus met in zijn linkerhand de werldebol voorzien van een kruis, en zijn rechterhand zegenend opgeheven. Daaronder heeft iemand geschreven: Ansien doet gedencken. Het was blijkbaar de bedoeling dat de broeders met behulp van de afbeelding letterlijk de blik op Christus richtten om zijn leven en lijden te overwegen.

Wie is hun vader eigenlijk?

We vinden ze aan de randen van het Oude Testament: leefgemeenschappen waar profeten samen wonen. Deze profeten zijn niet te vergelijken met bijvoorbeeld Nathan, Micha of Jeremia. Ze 'profeteren' wel,

Het blijven vreemde eenden in de bijt, die bij elkaar wonende profeten - Toch gebruikt God hen op cruciale momenten

maar dat gaat gepaard met eigenaardig gedrag en ze geven daarbij nooit woorden van God door.

In 1 Samuel 10 vertelt de ziener Samuel dat Saul, als hij bijna thuis is (in Gibe), een groep musicerende profeten zal tegenkomen. Ze komen van de offerhoogte en ze zijn in vervoering (Statenvertaling: 'zij profeteren'). Als Saul hen inderdaad ontmoet, wordt hij gegrepen door de Geest van God en raakt hij ook in vervoering. De omstanders aanschouwen het hele gebeuren met enige bevreemding. Een van hen merkt op: Wie is hun vader eigenlijk? Oftewel: Wie is hun

leermeester?

Samuel verbleef een tijd in Gibe, de woonplaats van deze profetengemeenschap (1 Samuel 13:15). Later woonde hij in Rama, dat een paar kilometer verderop ligt. Eens verschuilt David zich op de vlucht voor Saul 'bij Samuel in het profetenhuis' in Rama. Als Saul daar naartoe gaat om David gevangen te nemen, treft hij de profeten aan die onder leiding van Samuel aan het profeteren zijn. Hun vervoering is aanstekelijk en de Geest van God overmant Saul zozeer dat hij in het profetenhuis zijn kleren uittrekt en daar de hele nacht buiten zinnen blijft liggen.

Een paar generaties later is Israël in twee rijken uiteengevallen. Elia en Elisa treden op als profeet in het noordelijke rijk. In 2 Koningen 2, 4, 6 lezen we dat zij contact hebben met profetengroepen in Gilgal, Bethel en Jericho. De profeten wonen waarschijnlijk bij elkaar met hun vrouwen en kinderen. Een weduwe van één van de profeten, die met twee kinderen is achtergebleven, vraagt Elisa namelijk om raad (2 Koningen 4).

De profetenschool in Gilgal bestaat uit zo'n honderd personen onder de geestelijke leiding van Elisa. Er sluiten zich zoveel mensen bij hen aan, dat

hun behuizing te klein wordt. Dat de profetenscholen aantrekkingskracht hebben, hangt samen met de geestelijke toestand in het noordelijke rijk. Jerobeam wilde niet dat de Israëlieten naar Jeruzalem zouden gaan om God te aanbidden. Hij besloot daarom in Betel en in Dan een gouden stierkalf neer te zetten. Hij liet tempels bouwen, stelde niet-levitische priesters aan en bracht op een zelfbedacht jaarlijks feest offers aan de stierenbeelden. Kortom, hij organiseerde een alternatieve godsdienst. De opvolgers van koning Jerobeam volgden zijn voorbeeld. Mensen die de dienst aan God serieus wilden nemen, zochten hun heil bij de profetengroepen. In 2 Koningen 4 lezen we hoe iemand uit Baal Salisa (!) de eerste opbrengst van de oogst niet naar een afgodische tempel brengt, maar naar de profeten.

Het blijven vreemde eenden in de bijt, die bij elkaar wonende profeten. Soms door hun extreem charismatische uitingvormen, soms door ideeën die niet lijken te getuigen van grote geestelijke rijpheid. Toch gebruikt God hen op cruciale momenten in de heilsgeschiedenis. En in tijden van afgodendienst is er bij hen geloof en toewijding te vinden.

- Kostbare genade is als het afgezonderde heiligdom van God dat je tegen de invloed van de wereld moet beschermen. Ze is heilig en mag niet voor de honden geworpen worden. Ze is het heilige, levende woord van God, dat Hijzelf spreekt, zoals het Hem behaagt. Die genade raakt je diep als de oproep om Jezus na te volgen en komt als het woord van vergeving tot een beangstigde geest en een verslagen hart. -

Dietrich Bonhoeffer

Als je niets doet, gebeurt er iets

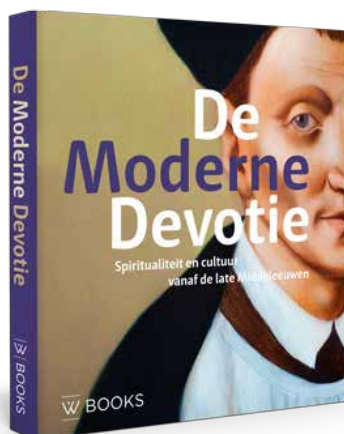
Van de Zweedse theoloog Sjödin had ik nog nooit gehoord. Zijn eerste

boek in het Nederlands verscheen pas in 2019. 'Leven vanuit rust' was in Zweden echter al in 2013 verschenen. Sjödin werkt als pastor in Göteborg, maar schrijft daarnaast al dertig jaar lang columns en spreekt geregeld op de Zweedse radio en televisie. Het eerste hoofdstuk van 'Leven vanuit rust' begint met gedachten over uitrusten op de sofa. Veel problemen worden opgelost als je rust, op de sofa ligt. Als je niets doet gebeurt er iets. Hij omschrijft het zo: neem verantwoordelijkheid voor je leven door zorg te dragen voor je rust. Want wat gebeurt er tijdens rust? Het betekent loslaten. Een naam die je even niet te binnen schiet weet je later opeens

wel weer. Rust is volgens Sjödin ook van plaats veranderd. Wij denken bij rust aan herstellen, weer op adem komen en je rust pakken. Maar God geeft aan de mens als eerste na de schepping een rustdag. Laat alles beginnen met rust in plaats van daar, met een diepe zucht, te eindigen. Hij is overtuigd dat rust geschapen is. Volgens de Joodse leraars schiep God op de zevende dag Menuah. Een woord dat niet in één woord te vatten is: stilte, duidelijkheid, vrede, rust. Sjödin schrijft veel over de sabbat en wat daaruit te leren valt over de rustdag. Soms weet je niet waar de schrijver naar toe wil, maar dan loopt het uit op een gedeelte dat je aanspreekt. Zoals: je mag niet werken op de sabbat zou moeten zijn: je moet ophouden met scheppen, wat God deed op de zevende dag. De kern is dat je rust omdat het moet. Het is bedoeld tegen onze neiging tot mateloosheid. In hoofdstuk 15 waar het gaat over vijanden van rust lees je dat Sjödin en zijn vrouw Lotte twee kinderen op jonge leeftijd verloren

aan een hersenziekte. Een vijand van rust noemt hij zorgen hebben. Die hadden ze, maar hij formuleert het zo: ik ben hulpeloos, maar niet in de steek gelaten, machteloos, maar niet vergeten. Zuchten is misschien wel ons meest oprechte gebed. Je zou na het lezen van dit boek eens een interview met hem moeten lezen. Sjödin zegt ook dat de mensen zelf maar moeten ontdekken dat hij vanuit het christelijk geloof schrijft. En inderdaad, dat miste ik al lezend wel, naast de vele treffende uitspraken. Maar de kracht van het Woord, volgens zijn zeggen, ontdek je m.n. in het laatste hoofdstuk *Het eeuwige leven wemelt van leven*, waarin Sjödin als typering van Gods rust ziet: feesten. Dat zijn geen slechte feesten, maar bruiloftsfeesten. (PZ)

Tomas Sjödin, *Leven vanuit rust*, Uitgeverij Ark Media, Heerenveen 2021
ISBN 978 90 33802 56 0 |
192 pag. | € 16,99

De Moderne Devotie. Spiritualiteit en cultuur vanaf de late Middeleeuwen

Het heeft iets van een koffietafelboek: de intrigerende voorkant met een afbeelding van Thomas a Kempis die in elk interieur iets toevoegt, de vele, soms meer dan paginagrote foto's en het luxueuze papier. Maar de teksten van twee, maximaal drie bladzijden, hoezeer ook verlichtig met foto's en afbeeldingen,

vragen iets meer concentratie. In honderd bijdragen van 46 auteurs wordt een veelzijdig beeld geschetst van de Moderne Devotie, een middeleeuwse hervormingsbeweging in Nederland en daarbuiten, die tot op de dag van vandaag zijn sporen nalaat. Het is niet nodig om dit werk van voor naar achteren door te nemen.

Elk artikel is zelfstandig te lezen. Maar je kunt ook een heel hoofdstuk kiezen, bijvoorbeeld Het prille begin, Dames en devotie of Moderne Devotie vanaf de Reformatie tot nu. Een andere mogelijkheid is om bepaalde onderwerpen via een kleurenspoor te volgen, zoals de kanunniken en kanunnikessen of de tertiariissen. Na een inleiding van vijf teksten begint het boek in Deventer, de geboorteplaats van Geert Grote. Halverwege vinden we Thomas van Kempen. Maar ook tal van minder bekende namen komen aan de orde, waaronder Salome Sticken, Suster

Bertken en Liduina van Schiedam. Achterin staat een verklarende woordenlijst en een uitgebreide index op persoonsnamen en topografische namen. Ten behoeve van diegenen die één dezer dagen samen met de zusters van Nazareth de eucharistie willen vieren, staat onderaan de laatste tekst het adres van Klooster Onze-Lieve-Vrouw van Nazareth in Brugge. Voor wie niet zo ver wil gaan, blijft er dit boek, dat misschien iets te groot is voor een gemiddelde boekenkast, maar dat zeker een inhoudsvolle aanwinst kan zijn op menige koffie tafel. (RK)

Anna Dlabačová en Rijcklof Hofman (red.), *De Moderne Devotie. Spiritualiteit en cultuur vanaf de late Middeleeuwen*, WBOOKS, Zwolle 2018 | ISBN 9789462582958 | 272 pag. | € 24,95

Stil, mijn ziel

Jos Douma is misschien wel de grootste pleitbezorger van de contemplatie en de Lectio Divina in de Nederlandse Gereformeerde Kerken. In de corona-tijd had de Zwolse predikant de tijd om zijn bevindingen rondom deze onderwerpen uit te werken en te bundelen.

Het resultaat is het boek 'Stil, mijn ziel'.

Het boek bestaat uit vier delen, die in totaal 21 hoofdstukken beslaan. Douma bespreekt de thema's: Stilte en aanwezigheid, Lectio Divina, Het Jezusgebed en Centerend gebed. In de afzonderlijke hoofdstukken gaat de voorganger in op een onderwerp, waarna een oefening, reflectievragen, een inspirerend citaat en een blokje verdieping zijn opgenomen.

Door deze opzet is 'Stil, mijn ziel' goed te gebruiken voor persoonlijk gebruik. Niet heel gek, overigens, omdat het boek is geschreven in een

tijd dat we weinig contacten buiten de deur mochten hebben. Op een toegankelijke manier neemt Douma de lezer mee in eeuwenoude gebruiken in de kerk, om je lichaam en geest te richten op God.

Het boek is ook te gebruiken bij de gelijknamige online cursus, die terug te vinden is op de website School voor Spiritualiteit (www.levenindekerk.nl). Op deze digitale omgeving zijn meer cursussen terug te vinden, die de predikant in de afgelopen jaren heeft gegeven.

'Stil, mijn ziel' is een mooie manier om de stilte eigen te maken en het contact met God te intensiveren. (FT)

Jos Douma, *Stil, mijn ziel*, Gids op de weg van stilte en contemplatie | uitgeverij Ark Media 2020 | ISBN 9789033802430 | 128 pag. | € 15,99

Helemaal 2023

Moderne Devotie, is dat op de klank af wel een term waarvan je zegt: Ja, daar moeten we het nodig eens over hebben? Bij het woord modern gaan bij mij in elk geval allerlei bellen rinkelen. Wordt Moderne Kunst volgens Wikipedia gedateerd vanaf het begin van de 20e eeuw tot ongeveer de jaren 60, Moderne Devotie spant de kroon met het eind van de 14e eeuw! Hoe modern is modern dan nog...

Vandaag gebruiken we vaak woorden als blits, hip, trendy, kek, 2.0 of helemaal 2023. Garandeert het woord modern dus niet veel moderniteit, anders zit dat met Devotie. Als je daarop googelt zeg je misschien niet direct: woh, wat kek! Wat je onder ogen krijgt past wel helemaal bij onze tijd: aanbidding, eerbied, geloof, genegenheid, godsvrucht, ijver, inzet, naar binnen toekeren, overgave, respect, toewijding, trouw, verering, vroomheid, zorgzaamheid. Je kunt er niet een item uit weg plukken en de rest vergeten, het hangt allemaal met elkaar samen: vanuit de Bijbel bezig zijn met deze dingen die er toe doen in Gods Koninkrijk. Om vervolgens Christus na te volgen in leer en leven. Dat is toch wat je graag wilt als christen? Helemaal 2023 dus.

Al die begrippen die staan voor het woord 'devotie' zijn zo oud als de weg naar Rome: het jaar 0, het jaar 1424, het jaar 2023. Hoe ging men er de eeuwen door mee om? Welke accenten werden er gezet? Want wat hetzelfde klinkt is niet altijd hetzelfde. Het is goed om daar bij stil te staan.

Dat hebben we trouwens 11 jaar geleden ook al eens gedaan. Kijk maar eens tussen de oude *WegWijs*-nummers. Nr. 5 van jaargang 66 (2012) heeft als titel '*Jezus volgen*'. Bovendien tref je er een boekbespreking aan van à Kempis' *De Navolging van Christus*' – in jonge taal, hertaald door Mink de Vries (steunpuntbijbelstudie.nl onder de knop *Voor jou, boekrecensies*, letter D). Alle boekrecensies/boeken van dat nummer zijn trouwens de moeite waard voor ons onderwerp.

Frustrerend dat het uiteindelijk sukkelen blijft met die devotie van ons. Hoe goed wij mensen ook ons best doen, Jezus imiteren, dat kunnen we niet. Dat wordt ook helemaal niet van ons gevraagd. En tóch: wat gedaan werd uit liefde tot Jezus, dat houdt zijn waarde en zal blijven bestaan!

Stakingen – opdat we niet vergeten

Het is bijna paradoxaal: hoe langer geleden de Tweede Wereldoorlog is, hoe meer informatie naar boven komt. Je zou misschien eerder zeggen dat de informatiestroom al gauw na een gebeurtenis als een oorlog op gang komt, omdat dan alle beschikbare informatie nog voorhanden is. Nog altijd wordt iets nieuws verteld over de oorlogsjaren. Nou ja, iets nieuws? Het gaat doorgaans om dingen die in de vergetelheid zijn geraakt. Of om gebeurtenissen die in de loop van de decennia moeten 'concurreren' met vergelijkbare manifestaties – die óók belangrijk zijn, maar die (terecht of onterecht) veel bekender zijn geworden.

Een voorbeeld van zo'n onderbelicht onderwerp is de April-Meistakingen in 1943. Het begon allemaal met een oproep aan Nederlandse militairen, om zich te melden voor krijgsgevangenschap in Duitsland. Maar aan deze oproep werd verzet geboden. Aangespoord door een telefoniste uit Hengelo, legden duizenden arbeiders hun werk tijdelijk neer.

Het was een staking die een paar dagen duurde. In tijd en omvang

waren deze stakingsdagen dus zeker te vergelijken met de bekende Februaristaking van twee jaar eerder in Amsterdam en omstreken – maar waar deze daad van verzet tot de algemene kennis over de oorlog is gaan behoren, zijn de April-Meistakingen van 1943 uit het collectieve geheugen verbannen. Totdat televisiemaker Erik Dijkstra van deze stakingen hoorde en zich verdiepte in deze daad van verzet.

Erik Dijkstra werd in 1977 geboren in Losser, een Twents dorp vlak bij de grens. Hij is een van de eerste Jakhalzen, een item van De Wereld Draait Door. Daarnaast is Dijkstra presentator van het NPO Radio 1-programma Dijkstra & Evenblij ter plekke, en is hij de gastheer van het spelprogramma Per Seconde Wijzer. In zijn vrije tijd is Dijkstra een groot supporter van de voetbalclub FC Twente.

Dijkstra is ook een schrijver. Begin dit jaar verscheen het boek 'Staken op leven en dood', dat de televisiemaker schreef met historicus Hans Morssinkhof. Parallel aan de publicatie van dit boek maakte Dijkstra de gelijknamige televisieserie. Duidelijk wordt in de reconstructie

van deze stakingen, hoe de Duitse bezetters reageerden op de stakingen. De nazi's sloegen de opstand neer, met tweehonderd doden tot gevolg en honderden burgers die op transport werden gezet. Zo werd dus antwoord gegeven op een vreedzame actie tegen een vreemde mogendheid.

Van deze staking had ik nog nooit gehoord. Nu ben ik dan ook geen Tukker, maar dat zegt niets. Evenmin ben ik een Amsterdammer, maar de Februaristaking ken ik dan weer wél. Misschien dat de spreekwoordelijke PR vanuit de Randstad groter en beter is, dan de voorlichting vanuit het oosten van het land. Gelukkig zijn er mensen die zich blijven verdiepen in de historie van land en streek. Om zo onderbelichte daden van verzet aan het licht te brengen. Het boek van Dijkstra en Morssinkhof is een van de voorbeelden van 'nieuwe' informatie over die vijf oorlogsjaren – terwijl tussen de staking en het boek tachtig jaren zitten.

Goed om van deze gebeurtenis te lezen. Hoe verder de oorlog achter ons ligt, hoe meer informatie boven tafel komt. Opdat we niet vergeten, nietwaar.

Moderne Devotie. Christus navolgen in onze tijd, hoe doe je dat?

“Volg Mij!” Dat zei Jezus tegen de leerlingen die Hij riep toen Hij op aarde was. En ook vandaag klinkt die oproep in ónze oren: “Volg Mij!”

Beleefmee.nl
LPB media brengt met eigentijdse media kerk en geloof dichtbij mensen.

Scan de QR en ontdek!

Hoe doe je dat in onze tijd? Thomas a Kempis komt ons te hulp. Beter nog kunnen we zeggen: Jezus zelf komt ons te hulp. Als we de vraag stellen: ‘Christus navolgen, hoe doe je dat?’ dan is onderdeel van een antwoord op die vraag minstens dit: dat doe je door Hem te gehoorzamen als Hij zegt: ‘Kom bij Mij en ik zal je rust geven’ én door net als Hij de stilte te zoeken, de stilte van het alleen zijn.

Elders in dit blad is een verslag te vinden van de Ontmoetingsdag 2023 in Zwolle.

De lezingen, die ds. Jos Douma en Mink de Vries hebben gehouden zijn verkort te lezen in dit blad en zijn in het geheel door LPB media opgenomen en te bekijken en te beluisteren op Beleefmee.nl. Het beeld van de binnenkant van de prachtige Peperbus basiliek voegt daar ongetwijfeld wat aan toe!

scan de QR-code voor de lezingen van Jos Douma en Mink de Vries.

Dicht onder de rook van Zwolle ligt het dorpje Windesheim, met de restanten van een heel oud klooster. Het enige dat nog over is van het klooster is wat destijds de brouwerij was en nu... de kerk van Windesheim! Het klooster dat hier ooit stond was de centrale plek van de geestelijke reveilbeweging Moderne Devotie, of

eigenlijk het moederklooster van de ‘broeders des gemenen levens’. Rond het thema Thomas a Kempis en de Moderne Devotie heeft LPB media een mooie documentaire gemaakt over dat kerkje in Windesheim. De koster en organist van de kerk, Wim Verweij, woont zelf prachtig in de tegen de kerk aan gebouwde

kosterswoning en hij neemt ons mee in en rond de kerk en vertelt ons alles over de betekenis van Windesheim in de kerkgeschiedenis. Ook over Thomas a Kempis en zijn boekje ‘De navolging’: tot op de dag van vandaag begint de bijbelstudiekring in de gemeente van Windesheim met een citaat uit dat boekje!

Een waardevolle documentaire met prachtige beelden, mooie verhalen en ook nog goede orgelmuziek.

Scan de QR-code en bekijk deze documentaire.

Op Opkijken.nl zijn allerlei materialen opgenomen in een dossier over Moderne Devotie. Artikelen, video's en achtergrondinformatie voor iedereen die meer studie wil maken van dit thema.

Vier de kerk!

Aan het begin van het nieuwe kerkelijke seizoen (daarmee ook de eerste start van dat seizoen als de Nederlandse Gereformeerde Kerk) willen we opgewekt en dankbaar het mooie laten zien van kerk-zijn anno nu. Wat een rijkdom hebben we, wat een mogelijkheden! Mooi ben je, kerk en wat geef je ons veel!

Verschijningsdatum omstreeks 1 september 2023

Thema WegWijs september | oktober

Hebreeën

ADRESSEN

Voor **abbonementen, adreswijzigingen** etc.:
Administratie steunpunt Bijbelstudie
Postbus 499, 8000 AL Zwolle
tel. 038 427 04 48 (uitsluitend bereikbaar op woensdagochtend tussen 9-12 uur)
Voorkeur gaat uit naar contact per e-mail: administratie@steunpuntbijbelstudie.nl

WegWijs is een uitgave van de
Gereformeerde Bijbelstudiebond
Alles over de bond vind je op
www.steunpuntbijbelstudie.nl.

Redactie WegWijs

Hoofdredacteur: Frits Tromp
Eindredacteur: Martha Riemer
Redactieleden: Dienneke van de Kamp,
Ria Kuijper, Piet Zeilstra, Chris van Zwol.

Voor de **inhoud** van *WegWijs*:
Redactiesecretaris: Frits Tromp
Bleeklaan 3M 8921 GW Leeuwarden
e-mail: redactie@steunpuntbijbelstudie.nl

Abbonementen WegWijs

Leden van verenigingen die bij steunpunt Bijbelstudie zijn aangesloten, krijgen *WegWijs* gratis. Particulier abonnement: €22,50 per kalenderjaar.

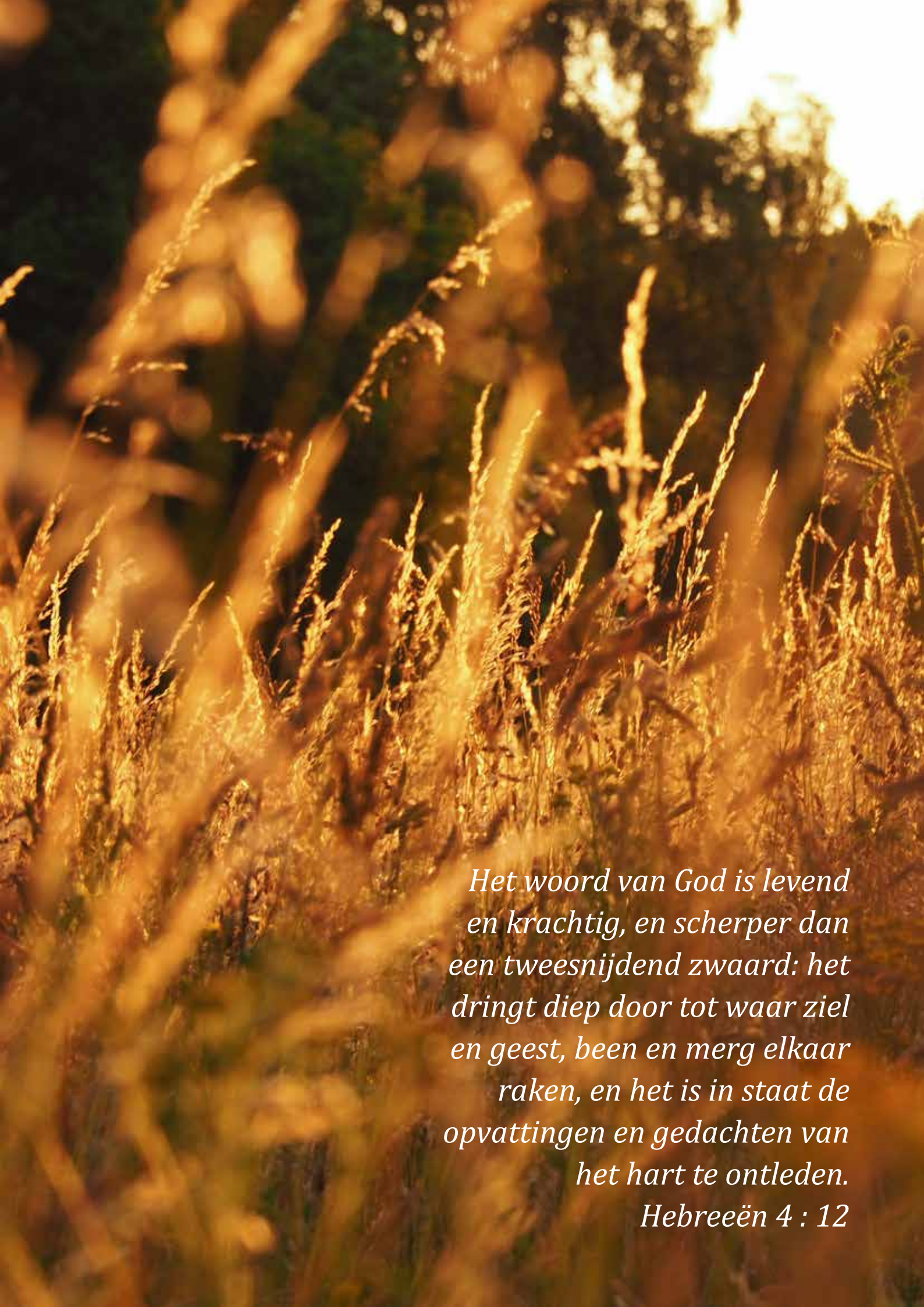
Opzeggen: schriftelijk of via e-mail vóór 1 december

Losse nummers van *WegWijs* zijn te bestellen via het bestelformulier op de website www.steunpuntbijbelstudie.nl. De kosten zijn: € 4,25 per stuk. Dit is incl. verzendkosten. De betaling van uw bestelling kunt u direct overschrijven naar bankrekening NL74 INGB 0000 8394 84 t.n.v. van Gereformeerde Bijbelstudiebond te Zwolle o.v.v. *WegWijs*-nummer als betalingsreferentie.

WegWijs is ook verkrijgbaar in **braille, grootletter, digitale** en **gesproken** vorm via CBB, Christelijke Bibliotheek voor blinden en slechthzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. (0341) 565499

Overname van artikelen is alleen toegestaan na toestemming van de redactie.

Vormgeving en opmaak *WegWijs*:
LPB media | www.lpbmedia.nl
Druk: Scholma, Bedum;
ISSN-nummer 0929-2136

*Het woord van God is levend
en krachtig, en scherper dan
een tweesnijdend zwaard: het
dringt diep door tot waar ziel
en geest, been en merg elkaar
raken, en het is in staat de
opvattingen en gedachten van
het hart te ontleden.*

Hebreeën 4 : 12